

Richtlijnen multidisciplinaire diagnostiek bij taalspraakstoornissen

Een uitwerking van KITS 2 voor verschillende doelgroepen voor multidisciplinaire diagnostiek

Voorwoord

Taal- en spraakstoornissen zijn vaak geen op zichzelf staand probleem. Kinderen met deze ontwikkelingsproblemen moeten voor een efficiënte en adequate hulpverlening eerst een multidisciplinair diagnostisch onderzoek krijgen: daar staan de AC's voor! Het is de taak van de AC's om de taalkundige, cognitieve, gedragsmatige, medische en pedagogische aspecten mee te nemen in de diagnostiek en de advisering.

Binnen de FENAC is KITS 1 en vervolgens KITS 2 ontwikkeld. Deze zijn te beschouwen als richtlijn voor de multidisciplinaire diagnostiek van kinderen met taal en spraakproblematiek. Deze richtlijn behoeft echter nadere verfijning voor de verschillende patiëntengroepen die binnen de KITS populatie vallen.

Het doel van de richtlijnen die nu voor u liggen, is de verschillende groepen 'KITS kinderen' te onderscheiden en voor ieder van deze groepen als basis voor de richtlijn te zoeken naar eenheid van handelen tijdens het diagnostisch traject in de verschillende audiologische centra. Er hoeft geen sprake te zijn van een uniform proces – de lokale omstandigheden spelen immers ook een rol – maar er moet wel sprake zijn van een zekere standaardisering in de kwaliteit van de toegepaste procedures.

Het expertplatform taalspraak hoopt dat deze richtlijnen de eenheid van handelen bevorderen.

Oktober 2010
FENAC expertplatform taalspraak

Inhoud

Richtlijn multidisciplinaire diagnostiek bij taal-spraak kinderen jonger dan 3 jaar	4
Richtlijn multidisciplinaire diagnostiek bij taal-spraak kinderen van 3 tot 7 jaar	6
Richtlijn multidisciplinaire diagnostiek bij taal-spraak kinderen ouder dan 7 jaar	8
Richtlijn multidisciplinaire diagnostiek bij meertalige kinderen jonger dan 3 jaar	10
Richtlijn multidisciplinaire diagnostiek bij meertalige kinderen ouder dan 3 jaar	13
Richtlijn multidisciplinaire diagnostiek bij kinderen met auditieve verwerkingsproblemen (avp)	15

Richtlijn multidisciplinaire diagnostiek bij taal-spraak kinderen jonger dan 3 jaar

1. Aanmelding/verwijzing

Resultaat

De verwijzing is beoordeeld en verwerkt in OpenAC of een lokaal EPD en er wordt een dossier aangemaakt.

De hulpvraag ligt in ieder geval op het gebied van de communicatie.

Middel/werkwijze

Verwijzing vindt schriftelijk plaats door KNO-artsen, huisartsen, kinderartsen en door CB-artsen. Deze verwijzingen worden beoordeeld door de audioloog, het secretariaat of de coördinator van het TS-team, in verband met inplannen van de onderzoeken.

Initiatief voor de verwijzing kan ook genomen worden door CB-arts, logopedist, peuterschool/kinderdagverblijf en/of ouders/verzorgers. Indien er onduidelijkheden zijn omtrent een eventuele aanmelding of verwijzing zal eerst telefonisch overleg plaatsvinden.

2. Informatie verzamelen

Resultaat

Er is voldoende informatie verzameld zodat de hulpvraag duidelijk is en een traject bepaald kan worden.

Middel/werkwijze

Indien ouders/verzorgers toestemming hebben gegeven, wordt informatie verkregen door het opsturen van vragenlijsten naar ouders en/of peuterschool/kinderdagverblijf, telefonisch contact met verwijzer of ouders, gesprek met ouders, opvragen gegevens derden.

3. Strategie bepalen

Resultaat

De hulpvraag is duidelijk, het plan van onderzoek is opgesteld. Indien bij het inventariseren van de hulpvraag reeds blijkt dat dit geen vraag is voor het Audiologisch Centrum is, krijgen ouders/verzorgers het advies naar een instantie te gaan waar hun hulpvraag mogelijk wel kan worden beantwoord of wordt terugverwezen naar de verwijzer.

Middel/werkwijze

De coördinator/onderzoeker of het team bepalen op basis van de verzamelde informatie welke onderzoeken worden ingepland.

4. Kind en ouders/verzorgers uitnodigen

Resultaat

De ouders/verzorgers zijn op de hoogte van de afspraak en van het doel en de inhoud van het onderzoek. Ouders komen voorbereid op de eerste afspraak.

Middel/werkwijze

Bij de uitnodiging wordt meegestuurd:

- een algemene folder van het Audiologisch Centrum en/of TS-team
- een routebeschrijving
- het verzoek om de zorgpas en legitimatiebewijs mee te nemen
- een brief met de duur van het onderzoek en welke onderzoeken er zullen plaatsvinden
- indien nodig uitnodigen tolk via tolkencentrum bij het eerste onderzoek en ouders/verzorgers hiervan op de hoogte stellen

5. Multidisciplinaire diagnostiek

Resultaat

Er zijn gegevens verzameld op de diverse onderzoeksgebieden die relevant zijn voor het beantwoorden van de hulpvraag van ouders/verwijzer.

Middel/werkwijze

Via het molenonderzoek of via het sequentieel model wordt onderzoek gedaan. De volgende onderzoeken moeten in ieder geval gedaan worden:

- Anamnese

- Audiologisch onderzoek
- Taal- spraakonderzoek
- Onderzoek naar en/of observatie van cognitieve ontwikkeling en/of gedrag volgens de richtlijnen van KITS-2

Optioneel zijn:

- Kno-onderzoek
- Onderzoek door jeugdarts
- Klinisch linguïstisch onderzoek
- Observatie van maatschappelijk werk of andere discipline op peuterschool, KDV en/of thuis

6. Multidisciplinair overleg

Resultaat

Het antwoord op de hulpvraag bevat de (voorlopige) diagnose, het advies en het vervolgbeleid. Onder advies en vervolgbeleid kan ook worden verstaan het inzetten van extra onderzoek binnen het AC, het doorverwijzen voor onderzoeken/of begeleiding buiten het AC en het bepalen van de controle.

Middel/werkwijze

Het multidisciplinair overleg kan op twee manier plaatshebben:

1. direct na het onderzoek in een gesprek tussen betrokken disciplines
2. in een multidisciplinaire bespreking

Het is ter beoordeling van de onderzoeker welke vorm van overleg nodig is en afhankelijk van de complexiteit van de casus.

7. Adviesgesprek

Resultaat

De hulpvraag van de ouders/verzorgers is beantwoord in ieder geval voor zover deze betrekking heeft op het gehoor en de spraak-/taalontwikkeling. De ouders/verzorgers zijn op de hoogte van de resultaten van de verschillende onderzoeken en van het advies dat voortgekomen is uit het multidisciplinair overleg. De vervolgstrategie is besproken.

Middel/werkwijze

Een of meer onderzoekers voeren een gesprek met ouders/verzorgers. Tenminste een van deze onderzoekers heeft het kind ook daadwerkelijk gezien voor onderzoek. Het gesprek vindt zo spoedig mogelijk plaats na het multidisciplinair overleg. Zo nodig worden externe betrokkenen uitgenodigd.

8. Interne en externe rapportage

Resultaat

De onderzoeksresultaten en het advies zijn schriftelijk vastgelegd in het patiëntendossier. De ouders/verzorgers, verwijzer en overige betrokkenen hebben de schriftelijke rapportage ontvangen.

Middel/werkwijze

De rapportage wordt geschreven, elektronisch vastgelegd en verstuurd.

9. Follow up

Resultaat

Borging van het advies.

Middel/werkwijze

Betrokken disciplines bepalen tijdens multidisciplinair overleg of follow up nodig is, wanneer dit moet plaatsvinden en in welke vorm. Tijdens het adviesgesprek is de follow-up met de ouders/verzorgers besproken.

Richtlijn multidisciplinaire diagnostiek bij taal-spraak kinderen van 3 tot 7 jaar

1. Aanmelding/verwijzing

Resultaat

De verwijzing is beoordeeld en verwerkt in OpenAC of een lokaal EPD en er wordt een dossier aangemaakt.

De hulpvraag ligt in ieder geval op het gebied van de communicatie.

Middel/werkwijze

Verwijzing vindt schriftelijk plaats door KNO-artsen, huisartsen, kinderartsen en door CB- of schoolartsen. Deze verwijzingen worden beoordeeld door de audioloog, het secretariaat of de coördinator van het TS-team, in verband met inplannen van de onderzoeken.

Initiatief voor de verwijzing kan ook genomen door CB-arts, logopedist, peuterschool/kinderdagverblijf, school (bijv. remedial teacher of intern begeleider) en/of ouders/verzorgers. Indien er onduidelijkheden zijn omtrent een eventuele aanmelding of verwijzing zal eerst telefonisch overleg plaatsvinden.

2. Informatie verzamelen

Resultaat

Er is voldoende informatie verzameld zodat de hulpvraag duidelijk is en een traject bepaald kan worden.

Middel/werkwijze

Indien ouders/verzorgers toestemming hebben gegeven, wordt informatie verkregen door het opsturen van vragenlijsten naar ouders en/of peuterschool/kinderdagverblijf, school, telefonisch contact met verwijzer en/of ouders, gesprek met ouders, opvragen gegevens derden.

3. Strategie bepalen

Resultaat

De hulpvraag is duidelijk, het plan van onderzoek is opgesteld. Indien bij het inventariseren van de hulpvraag reeds blijkt dat dit geen vraag is voor het Audiologisch Centrum is, krijgen ouders/verzorgers het advies naar een instantie te gaan waar hun hulpvraag mogelijk wel kan worden beantwoord of wordt terugverwezen naar de verwijzer.

Middel/werkwijze

De coördinator/onderzoeker of het team bepalen op basis van de verzamelde informatie welke onderzoeken worden ingepland.

4. Kind en ouders/verzorgers uitnodigen

Resultaat

De ouders/verzorgers zijn op de hoogte van de afspraak en van het doel en de inhoud van het onderzoek. Ouders komen voorbereid op de eerste afspraak.

Middel/werkwijze

Bij de uitnodiging wordt meegestuurd:

- een algemene folder van het Audiologisch Centrum en/of TS-team
- een routebeschrijving
- het verzoek om de zorgpas en legitimatiebewijs mee te nemen
- een brief met de duur van het onderzoek en welke onderzoeken er zullen plaatsvinden
- indien nodig uitnodigen tolk via tolkencentrum bij het eerste onderzoek en ouders/verzorgers hiervan op de hoogte stellen

5. Multidisciplinaire diagnostiek

Resultaat

Er zijn gegevens verzameld op de diverse onderzoeksgebieden die relevant zijn voor het beantwoorden van de hulpvraag van ouders/verwijzer.

Middel/werkwijze

Via het molenonderzoek of via het sequentieel model wordt onderzoek gedaan. De volgende onderzoeken moeten in ieder geval gedaan worden:

- Anamnese
- Audiologisch onderzoek
- Taal- spraakonderzoek
- Onderzoek naar en/of observatie van cognitieve ontwikkeling en/of gedrag volgens de richtlijnen van KITS-2

Optioneel zijn:

- Kno-onderzoek
- Onderzoek door jeugdarts
- Klinisch linguïstisch onderzoek
- Observatie van maatschappelijk werk of andere discipline op peuterschool, KDV, school en/of thuis

6. Multidisciplinair overleg

Resultaat

Het antwoord op de hulpvraag bevat de (voorlopige) diagnose, het advies en het vervolgbeleid. Onder advies en vervolgbeleid kan ook worden verstaan het inzetten van extra onderzoek binnen het AC, het doorverwijzen voor onderzoeken/of begeleiding buiten het AC en het bepalen van de controle.

Middel/werkwijze

Het multidisciplinair overleg kan op twee manier plaatshebben:

1. direct na het onderzoek in een gesprek tussen betrokken disciplines
2. in een multidisciplinaire bespreking

Het is ter beoordeling van de onderzoeker welke vorm van overleg nodig is en afhankelijk van complexiteit van de casus.

7. Adviesgesprek

Resultaat

De hulpvraag van de ouders/verzorgers is beantwoord in ieder geval voor zover deze betrekking heeft op het gehoor en de spraak-/taalontwikkeling. De ouders/verzorgers zijn op de hoogte van de resultaten van de verschillende onderzoeken en van het advies dat voortgekomen is uit het multidisciplinair overleg. De vervolgstrategie is besproken.

Middel/werkwijze

Een of meer onderzoekers voeren een gesprek met ouders/verzorgers. Tenminste een van deze onderzoekers heeft het kind ook daadwerkelijk gezien voor onderzoek. Het gesprek vindt zo spoedig mogelijk plaats na het multidisciplinair overleg. Zo nodig worden externe betrokkenen uitgenodigd.

8. Interne en externe rapportage

Resultaat

De onderzoeksresultaten en het advies zijn schriftelijk vastgelegd in het patiëntendossier. De ouders/verzorgers, verwijzer en overige betrokkenen hebben de schriftelijke rapportage ontvangen.

Middel/werkwijze

De rapportage wordt geschreven, elektronisch vastgelegd en verstuurd.

9. Follow up

Resultaat

Borging van het advies.

Middel/werkwijze

Betrokken disciplines bepalen tijdens multidisciplinair overleg of follow up nodig is, wanneer dit moet plaatsvinden en in welke vorm. Tijdens het adviesgesprek is de follow-up met de ouders/verzorgers besproken.

Richtlijn multidisciplinaire diagnostiek bij taal-spraakkinderen ouder dan 7 jaar

1. Aanmelding/verwijzing

Resultaat

De verwijzing is beoordeeld en verwerkt in OpenAC of een lokaal EPD en er wordt een dossier aangemaakt.

De hulpvraag ligt in ieder geval op het gebied van de communicatie.

Middel/werkwijze

Verwijzing vindt schriftelijk plaats door KNO-artsen, huisartsen, kinderartsen en schoolartsen. Deze verwijzingen worden beoordeeld door de audioloog, het secretariaat of de coördinator van het TS-team, in verband met inplannen van de onderzoeken.

Initiatief voor de verwijzing kan ook genomen door de logopedist, school en/of ouders/verzorgers.

Indien er onduidelijkheden zijn omtrent een eventuele aanmelding of verwijzing zal eerst telefonisch overleg plaatsvinden.

2. Informatie verzamelen

Resultaat

Er is voldoende informatie verzameld zodat de hulpvraag duidelijk is en een traject bepaald kan worden.

Middel/werkwijze

Indien ouders/verzorgers toestemming hebben gegeven, wordt informatie verkregen door het opsturen van vragenlijsten naar ouders en/of school, telefonisch contact met verwijzer of ouders, gesprek met ouders, opvragen gegevens derden.

3. Strategie bepalen

Resultaat

De hulpvraag is duidelijk, het plan van onderzoek is opgesteld. Indien bij het inventariseren van de hulpvraag reeds blijkt dat dit geen vraag is voor het Audiologisch Centrum is, krijgen ouders/verzorgers het advies naar een instantie te gaan waar hun hulpvraag mogelijk wel kan worden beantwoord of wordt terugverwezen naar de verwijzer.

Middel/werkwijze

De coördinator/onderzoeker of het team bepalen op basis van de verzamelde informatie welke onderzoeken worden ingepland.

4. Kind en ouders/verzorgers uitnodigen

Resultaat

De ouders/verzorgers zijn op de hoogte van de afspraak en van het doel en de inhoud van het onderzoek. Ouders komen voorbereid op de eerste afspraak.

Middel/werkwijze

Bij de uitnodiging wordt meegestuurd:

- een algemene folder van het Audiologisch Centrum en/of TS-team
- een routebeschrijving
- het verzoek om de zorgpas en legitimatiebewijs mee te nemen
- een brief met de duur van het onderzoek en welke onderzoeken er zullen plaatsvinden
- indien nodig uitnodigen tolk via tolkencentrum bij het eerste onderzoek en ouders/verzorgers hiervan op de hoogte stellen

5. Multidisciplinaire diagnostiek

Resultaat

Er zijn gegevens verzameld op de diverse onderzoeksgebieden die relevant zijn voor het beantwoorden van de hulpvraag van ouders/verwijzer.

Middel/werkwijze

Via het molenonderzoek of via het sequentieel model wordt onderzoek gedaan. De volgende onderzoeken moeten in ieder geval gedaan worden:

- Anamnese
- Audiologisch onderzoek
- Taal- spraakonderzoek
- Onderzoek naar en/of observatie van cognitieve ontwikkeling en/of gedrag volgens de richtlijnen van KITS-2

Optioneel zijn:

- Kno-onderzoek
- Onderzoek door jeugdarts
- Klinisch linguïstisch onderzoek
- Observatie van maatschappelijk werk of andere discipline op peuterschool, KDV en/of thuis

6. Multidisciplinair overleg

Resultaat

Het antwoord op de hulpvraag bevat de (voorlopige) diagnose, het advies en het vervolgbeleid. Onder advies en vervolgbeleid kan ook worden verstaan het inzetten van extra onderzoek binnen het AC, het doorverwijzen voor onderzoeken/of begeleiding buiten het AC en het bepalen van de controle.

Middel/werkwijze

Het multidisciplinair overleg kan op twee manieren plaatshebben:

1. direct na het onderzoek in een gesprek tussen betrokken disciplines
2. in een multidisciplinaire bespreking

Het is ter beoordeling van de onderzoeker welke vorm van overleg nodig is en afhankelijk van de complexiteit van de casus.

7. Adviesgesprek

Resultaat

De hulpvraag van de ouders/verzorgers is beantwoord in ieder geval voor zover deze betrekking heeft op het gehoor en de spraak-/taalontwikkeling. De ouders/verzorgers zijn op de hoogte van de resultaten van de verschillende onderzoeken en van het advies dat voortgekomen is uit het multidisciplinair overleg. De vervolgstrategie is besproken.

Middel/werkwijze

Een of meer onderzoekers voeren een gesprek met ouders/verzorgers. Tenminste een van deze onderzoekers heeft het kind ook daadwerkelijk gezien voor onderzoek. Het gesprek vindt zo spoedig mogelijk plaats na het multidisciplinair overleg. Zo nodig worden externe betrokkenen uitgenodigd.

8. Interne en externe rapportage

Resultaat

De onderzoeksresultaten en het advies zijn schriftelijk vastgelegd in het patiëntendossier. De ouders/verzorgers, verwijzer en overige betrokkenen hebben de schriftelijke rapportage ontvangen.

Middel/werkwijze

De rapportage wordt geschreven, elektronisch vastgelegd en verstuurd.

9. Follow up

Resultaat

Borging van het advies.

Middel/werkwijze

Betrokken disciplines bepalen tijdens multidisciplinair overleg of follow up nodig is, wanneer dit moet plaatsvinden en in welke vorm.

Tijdens het adviesgesprek is de follow-up met de ouders/verzorgers besproken.

Richtlijn multidisciplinaire diagnostiek bij meertalige kinderen jonger dan 3 jaar

1. Aanmelding/verwijzing

Resultaat

De verwijzing is beoordeeld en verwerkt in OpenAC of een lokaal EPD en er wordt een status aangemaakt.

De hulpvraag ligt in ieder geval op het gebied van de communicatie.

Middel/werkwijze

Verwijzing vindt schriftelijk plaats door KNO artsen, huisartsen, kinderartsen of cb-artsen. Deze verwijzingen worden beoordeeld door de audioloog, het secretariaat of de coördinator van het TS team, in verband met inplannen van de onderzoeken. Initiatief voor de verwijzing kan ook genomen door CB-arts, logopedist, peuterschool/kinderdagverblijf en/of ouders/verzorgers. Indien er onduidelijkheden zijn omtrent een eventuele aanmelding of verwijzing zal eerst telefonisch overleg plaatsvinden.

2. Informatie verzamelen

Resultaat

Er is voldoende informatie verzameld waardoor de hulpvraag duidelijk is, zodat het onderzoekstraject kan worden bepaald. Ook is duidelijk of een tolk nodig is bij de onderzoeken/gesprekken met ouders. Een tolk is in ieder geval betrokken bij het onderzoek indien ouders aangeven dat de thuistaal de beste taal is van het kind.

Middel/werkwijze

Indien ouders/verzorgers toestemming hebben gegeven, wordt informatie verkregen door het opsturen van vragenlijsten naar ouders en/of peuterschool/kinderdagverblijf, telefonisch contact met verwijzer of ouders, gesprek met ouders, opvragen gegevens derden.

3. Strategie bepalen

Resultaat

De hulpvraag is duidelijk, het plan van onderzoek is opgesteld. Indien bij het inventariseren van de hulpvraag reeds blijkt dat dit geen vraag is voor het Audiologisch Centrum is, krijgen ouders/verzorgers het advies naar een instantie te gaan waar hun hulpvraag mogelijk wel kan worden beantwoord of wordt terugverwezen naar de verwijzer.

Middel/werkwijze

De coördinator/onderzoeker of het team bepalen op basis van de verzamelde informatie welke onderzoeken worden ingepland.

4. Kind en ouders/verzorgers uitnodigen

Resultaat

De ouders/verzorgers zijn op de hoogte van de afspraak en van het doel en de inhoud van het onderzoek. Ouders komen voorbereid op de eerste afspraak.

Middel/werkwijze

Bij de uitnodiging wordt meegestuurd:

- een algemene folder van het Audiologisch Centrum en/of TS-team
- een routebeschrijving
- het verzoek om de zorgpas en legitimatiebewijs mee te nemen
- een brief met de duur van het onderzoek en welke onderzoeken er zullen plaatsvinden
- indien nodig uitnodigen tolk via tolkencentrum bij het eerste onderzoek en ouders/verzorgers hiervan op de hoogte stellen

5. Multidisciplinair onderzoek

Resultaat

Er zijn gegevens verzameld van het kind op diverse onderzoeksgebieden die relevant zijn voor het beantwoorden en van de hulpvraag van ouders/ verwijzer.

Middel/werkwijze

- Anamnese
- Anamnese meertaligheid
- Audiologisch onderzoek
- Spraak- en taalonderzoek om de taalvaardigheden in het Nederlands en de andere aanwezige talen in kaart te brengen (afhankelijk van de anamnese meertaligheid). Bij voorkeur uitgevoerd door een logopedist i.s.m. een linguïst.
De Nederlandse uitingen dienen te worden vergeleken met de anderstalige uitingen waarbij rekening gehouden wordt met de structuur van de taal. Beoordeel de prestaties op het gebied van taalbegrip, taalproductie, spraak en communicatie in de verschillende talen en tegen de achtergrond van het taalaanbod in de verschillende talen. Geef hierbij geen scores maar beschrijf en interpreteer, mede op basis van de informatie die door de tolk wordt gegeven.
- Onderzoek naar en/of observatie van cognitieve ontwikkeling en/of gedrag volgens de richtlijnen van KITS-2

Gebruik tolk:

Het is zaak een professionele tolk in te schakelen (liever geen ouders of familie als tolk). De tolk dient zowel voorafgaand aan het onderzoek als achteraf de juiste instructies te krijgen.

Optioneel zijn:

- Kno-onderzoek
- Onderzoek door jeugdarts
- Klinisch linguïstisch onderzoek
- Observatie van maatschappelijk werk of andere discipline op peuterschool, KDV, school en/of thuis

6. Multidisciplinair overleg**Resultaat**

Het antwoord op de hulpvraag bevat de (voorlopige) diagnose, het advies en het vervolgbeleid. Onder advies en vervolgbeleid kan ook worden verstaan het inzetten van extra onderzoek binnen het AC, het doorverwijzen voor onderzoeken/of begeleiding buiten het AC en het bepalen van de controle.

Middel/werkwijze

Het multidisciplinair overleg kan op twee manieren plaatshebben:

1. direct na het onderzoek in een gesprek tussen betrokken disciplines
2. in een multidisciplinaire bespreking

Het is ter beoordeling van de onderzoeker welke vorm van overleg nodig is. Dit is afhankelijk van hoe het op het Audiologisch Centrum is georganiseerd en/of van de complexiteit van de casus.

7. Adviesgesprek**Resultaat**

De hulpvraag van de ouders/verzorgers is beantwoord in ieder geval voor zover deze betrekking heeft op het gehoor en de spraak-/taalontwikkeling. De ouders/verzorgers zijn op de hoogte van de resultaten van de verschillende onderzoeken en van het advies dat voortgekomen is uit het multidisciplinair overleg. De vervolgstrategie is besproken.

Middel/werkwijze

Een of meer onderzoekers voeren een gesprek met ouders/verzorgers. Tenminste een van deze onderzoekers heeft het kind ook daadwerkelijk gezien voor onderzoek. Het gesprek vindt zo spoedig mogelijk plaats na het multidisciplinair overleg. Indien nodig wordt voor het voeren van het adviesgesprek een tolk ingezet. Zo nodig worden externe betrokkenen uitgenodigd.

8. Interne en externe rapportage**Resultaat**

De onderzoeksresultaten en het advies zijn schriftelijk vastgelegd in het patiëntendossier. De ouders/verzorgers, verwijzer en overige betrokkenen hebben de schriftelijke rapportage ontvangen.

Middel/werkwijze

De rapportage wordt geschreven, elektronisch vastgelegd en verstuurd. Het rapport wordt indien nodig vertaald in de moedertaal van de ouders.

9. Follow up

Resultaat

Borging van het advies.

Middel/werkwijze

Betrokken disciplines bepalen tijdens multidisciplinair overleg of follow up nodig is, wanneer dit moet plaatsvinden en in welke vorm. Tijdens het adviesgesprek is de follow-up met de ouders/verzorgers besproken.

Richtlijn multidisciplinaire diagnostiek bij meertalige kinderen ouder dan 3 jaar

1. Aanmelding/verwijzing

Resultaat

De verwijzing is beoordeeld en verwerkt in OpenAC of een lokaal EPD en er wordt een status aangemaakt.

De hulpvraag ligt in ieder geval op het gebied van de communicatie.

Middel/werkwijze

Verwijzing vindt schriftelijk plaats door KNO artsen, huisartsen, kinderartsen of schoolartsen. Deze verwijzingen worden beoordeeld door de audioloog, het secretariaat of de coördinator van het TS team, in verband met inplannen van de onderzoeken. Initiatief voor de verwijzing kan ook genomen door CB-arts, logopedist, peuterschool/kinderdagverblijf, school (bijv. remedial teacher of intern begeleider) en/of ouders/verzorgers. Indien er onduidelijkheden zijn omtrent een eventuele aanmelding of verwijzing zal eerst telefonisch overleg plaatsvinden.

2. Informatie verzamelen

Resultaat

Er is voldoende informatie verzameld waardoor de hulpvraag duidelijk is, zodat het onderzoekstraject kan worden bepaald. Ook is duidelijk of een tolk nodig is bij de onderzoeken/gesprekken met ouders. Een tolk is in ieder geval betrokken bij het onderzoek indien ouders aangeven dat de thuistaal de beste taal is van het kind.

Middel/werkwijze

Indien ouders/verzorgers toestemming hebben gegeven, wordt informatie verkregen door het opsturen van vragenlijsten naar ouders en/of peuterschool/kinderdagverblijf, school, telefonisch contact met verwijzer of ouders, gesprek met ouders, opvragen gegevens derden.

3. Strategie bepalen

Resultaat

De hulpvraag is duidelijk, het plan van onderzoek is opgesteld. Indien bij het inventariseren van de hulpvraag reeds blijkt dat dit geen vraag is voor het Audiologisch Centrum is, krijgen ouders/verzorgers het advies naar een instantie te gaan waar hun hulpvraag mogelijk wel kan worden beantwoord of wordt terugverwezen naar de verwijzer.

Middel/werkwijze

De coördinator/onderzoeker of het team bepalen op basis van de verzamelde informatie welke onderzoeken worden ingepland.

4. Kind en ouders/verzorgers uitnodigen

Resultaat

De ouders/verzorgers zijn op de hoogte van de afspraak en van het doel en de inhoud van het onderzoek. Ouders komen voorbereid op de eerste afspraak.

Middel/werkwijze

Bij de uitnodiging wordt meegestuurd:

- een algemene folder van het Audiologisch Centrum en/of TS-team
- een routebeschrijving
- het verzoek om de zorgpas en legitimatiebewijs mee te nemen
- een brief met de duur van het onderzoek en welke onderzoeken er zullen plaatsvinden
- indien nodig uitnodigen tolk via tolkencentrum bij het eerste onderzoek en ouders/verzorgers hiervan op de hoogte stellen

5. Multidisciplinair onderzoek

Resultaat

Er zijn gegevens verzameld van het kind op diverse onderzoeksgebieden die relevant zijn voor het beantwoorden en van de hulpvraag van ouders/ verwijzer.

Middel/werkwijze

- Anamnese
- Anamnese meertaligheid
- Audiologisch onderzoek
- Onderzoek om de taalvaardigheden in het Nederlandse en de andere aanwezige talen in kaart te brengen(afhankelijk van de anamnese meertaligheid. Bij voorkeur uitgevoerd door een logopedist i.s.m. een linguïst.
- Onderzoek naar en/of observatie van cognitieve ontwikkeling en/of gedrag volgens de richtlijnen van KITS-2

Optioneel zijn:

- Kno-onderzoek
- Onderzoek door jeugdarts
- Klinisch linguïstisch onderzoek
- Observatie van maatschappelijk werk of andere discipline op peuterschool, KDV, school en/of thuis

6. Multidisciplinair overleg**Resultaat**

Het antwoord op de hulpvraag bevat de (voorlopige) diagnose, het advies en het vervolgbeleid. Onder advies en vervolgbeleid kan ook worden verstaan het inzetten van extra onderzoek binnen het AC, het doorverwijzen voor onderzoeken/of begeleiding buiten het AC en het bepalen van de controle.

Middel/werkwijze

Het multidisciplinair overleg kan op twee manieren plaatshebben:

1. direct na het onderzoek in een gesprek tussen betrokken disciplines
2. in een multidisciplinaire bespreking

Het is ter beoordeling van de onderzoeker welke vorm van overleg nodig is. Dit is afhankelijk van hoe het op het Audiologisch Centrum is georganiseerd en/of van de complexiteit van de casus.

7. Adviesgesprek**Resultaat**

De hulpvraag van de ouders/verzorgers is beantwoord in ieder geval voor zover deze betrekking heeft op het gehoor en de spraak-/taalontwikkeling. De ouders/verzorgers zijn op de hoogte van de resultaten van de verschillende onderzoeken en van het advies dat voortgekomen is uit het multidisciplinair overleg. De vervolgstrategie is besproken.

Middel/werkwijze

Een of meer onderzoekers voeren een gesprek met ouders/verzorgers. Tenminste een van deze onderzoekers heeft het kind ook daadwerkelijk gezien voor onderzoek. Het gesprek vindt zo spoedig mogelijk plaats na het multidisciplinair overleg. Indien nodig wordt voor het voeren van het adviesgesprek een tolk ingezet. Zo nodig worden externe betrokkenen uitgenodigd.

8. Interne en externe rapportage**Resultaat**

De onderzoeksresultaten en het advies zijn schriftelijk vastgelegd in het patiëntendossier. De ouders/verzorgers, verwijzer en overige betrokkenen hebben de schriftelijke rapportage ontvangen.

Middel/werkwijze

De rapportage wordt geschreven, elektronisch vastgelegd en verstuurd. Het rapport wordt indien nodig vertaald in de moedertaal van de ouders.

9. Follow up**Resultaat**

Borging van het advies.

Middel/werkwijze

Betrokken disciplines bepalen tijdens multidisciplinair overleg of follow up nodig is, wanneer dit moet plaatsvinden en in welke vorm. Tijdens het adviesgesprek is de follow-up met de ouders/verzorgers besproken.

Richtlijn multidisciplinaire diagnostiek bij kinderen met auditieve verwerkingsproblemen (avp)

1. Aanmelding/verwijzing

Mogelijke hulpvragen:

- Expliciete vraag: AVP?
- Integraal onderdeel bredere vraagstelling mbt spraak/taal
- Vragen rondom informatieverwerking
- Onderdeel dyslexie-onderzoek
- Indicatiestelling cluster 2

2. Informatie verzamelen

Resultaat

Er is voldoende informatie verzameld zodat de hulpvraag duidelijk is
Bepalen of AVP-onderzoek geïndiceerd is. Hulpmiddel: Checklist Keith, Checklist CHAPS, in kaart brengen risicofactoren (met name veelvuldig misverstaan, gedrag als SH, problemen met auditieve leesvoorwaarden, veelvuldige middenoorproblemen zijn sterke indicatoren).

Contra-indicaties:

- gehoorverlies > 20 dB (gemiddeld over alle frequenties) of perceptieve hoge tonenverliezen (drempels bij 2 en 4 kHz > 20 dB)
- beneden gemiddelde performale intelligentie¹
- onvoldoende articulatievaardigheid CVC-woorden (bij kinderen > 7;6 jaar)
- gediagnosticeerde AD(H)D, zowel op visueel als auditief vlak
- Leeftijd < 4;0 jaar

Middel/werkwijze

Contact met ouders, verwijzers, externe deskundigen.

3. Strategie bepalen

Resultaat

AVP- onderzoekstraject starten indien contra-indicaties uitgesloten zijn met behulp van voorinformatie
Na AVP- onderzoek kan ook aan het licht komen dat vervolgonderzoek nodig is voor een goede diagnosestelling
na intern onderzoek (logopedisch, psychologisch) kan een expliciete hulpvraag mbt AVP ontstaan

Middel/werkwijze

Multidisciplinair overleg wanneer externe gegevens niet expliciet naar AVP wijzen.

4. Ouders krijgen uitnodiging, folder, informatie

Resultaat

Ouders en kind zijn op de hoogte van doel, inhoud en duur van het onderzoek.

Middel/werkwijze

Brief, informatiefolder

5. (Multidisciplinair) onderzoek

Resultaat

Uitspraak op basis van multidisciplinaire gegevens, nooit na monodisciplinair AVP-onderzoek.
Uitzondering: als bij AVP-onderzoek geen afwijkende scores worden gevonden.

Middel/werkwijze

- Audiometrie: Toon- en spraakaudiometrie
- Auditieve testbatterij: Keuze is afhankelijk van de leeftijd²

¹ De normeringen van de auditieve testbatterijen gaan uit van een gemiddelde performale intelligentie. Kinderen met een lager PIQ kunnen wel getest worden, maar afwijkende scores op auditieve tests moeten dan met grote voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

- Auditieve Tests voor Kleuters (ATK): 4;0 – 7;6 jr
 - Eindhovense testbatterij (Simkens & Verhoeven, 2000): 5;6 – 10;6 jr.
 - Nijmeegse testbatterij (Neijenhuis, 2003): vanaf 8;6 jr.
 - Vragenlijsten: CHAPS-NL voor leerkracht, LIFE-NL voor cliënt zelf
- Goede observatie van gedrag / aandacht tijdens de testafname is van groot belang voor juiste interpretatie van testgegevens en bepaling noodzaak voor eventueel aanvullend onderzoek

6. Multidisciplinair overleg

Resultaat

- Vaststellen (voorlopige) diagnose; Alleen AVP-onderzoek op zich (zonder aanvullende multidisciplinaire gegevens) kan nooit tot een diagnose AVP leiden
- Vaststellen vervolgonderzoek (bij ontbrekende gegevens, nieuwe vragen)
- Vaststelling (voorlopige) advisering

Middel/werkwijze

Multidisciplinair overleg met minimaal logopedist, gedragswetenschapper, audioloog

7. Adviesgesprek

Resultaat

- Gesprek over erkenning en herkenning van de problemen
- (Voorlopige) adviezen op 3 gebieden (aanpassing omgeving, auditieve training, compensatie strategieën)
- Afspraken over transfer naar omgeving (schoolcontact, contact logopedist) evt. FENAC-folder meegeven, verwijzen naar website www.auditieverwerkingsproblemen.nl
- Afspraken worden gemaakt voor follow-up: minimaal jaarlijks indien interventies onderhoud behoeven (wisseling leerkracht, controle op gebruik en werking van hulpmiddelen zoals solo-apparatuur)

Middel/werkwijze

telefonisch, mondeling, eventueel schoolbezoek

8. Interne en externe rapportage

Resultaat

verslag aan betrokkenen volgens protocol AC. Bevat minimaal hulpvraag en beschrijving inclusie-exclusiecriteria AVP. Indien advisering aan de orde is, wordt deze ook vermeld op de drie eerder vermelde gebieden: aanpassing omgeving, auditieve training, compensatie strategieën.

Middel/werkwijze

Volgens protocol AC

9. Follow-up beleid

Resultaat

Overzicht over effectiviteit van adviezen, voortgang van begeleiding. Wanneer nodig, kunnen aanvullende adviezen worden gegeven, of eerder gegeven adviezen worden herhaald/toegelicht.

Middel/werkwijze

Afspraken worden gemaakt voor follow-up: minimaal jaarlijks indien interventies onderhoud behoeven (wisseling leerkracht, controle op gebruik en werking van hulpmiddelen zoals solo-apparatuur)

Bijlage

1. checklist Keith

Losse bijlage:

2. checklist CHAPS

² Voor sommige leeftijdsgroepen (5;6 – 7;6, en 8;6-10;0) is er een keuze uit twee testbatterijen; de beslissing wordt dan bepaald door het al of niet bestaan van een spraakproductieprobleem (dan kan gekozen worden voor een test zonder eisen aan de spraakproductievaardigheid zoals de ATK) of de aandachtsspanne van het kind (indien deze mogelijk een storende factor kan zijn, zou gekozen kunnen worden voor de testbatterij met de kortste afnametijd en kortste subtests)

Bijlage 1. Checklist Keith

Checklist voor kinderen met auditieve verwerkingsproblemen (Keith, 2000)

- Gedrag als een slechthorend kind
- Regelmatig misverstaan; moeite met het onderscheiden van verschillende spraakklanken
- Moeite met het onthouden en manipuleren van fonemen (analyse, synthese)
- Moeite met spraakverstaan in een rumoerige omgeving
- Zwak auditief geheugen; moeite met lange opdrachten
- Wisselend scorepatroon bij logopedische en psychologische tests
- Zwakke luistervaardigheid, merkbaar door verminderde aandacht voor auditieve informatie; snel afgeleid, onrustig in luistersituaties
- Wisselende reacties op auditieve informatie, niet altijd bewust van geluid/auditieve informatie. Conversatievaardigheid verbetert bij individuele benadering.
- Stoornis in taalbegrip en/of taalproductie. Er kan een discrepantie zijn tussen taalproductie- en taalbegripsvaardigheden.
- Moeite met het verstaan van personen, die snel praten, of met een onbekend accent/dialect spreken.
- Zwakke muzikale vaardigheden; herkent geen melodieën of ritmes; zwakke prosodie in spraakproductie.

Voorwaarden

Een auditief verwerkingsprobleem is mogelijk aanwezig als:

- minstens vier van bovengenoemde criteria aanwezig zijn
- deze problemen langer dan 6 maanden bestaan
- de auditieve vaardigheden slechter zijn dan verwacht, gezien kalenderleeftijd en andere (bijv. visuele, nonverbale) vaardigheden.